

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

นโยบายโรงเรียนประถมศึกษา

ครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้

การวิจัยในชั้นเรียน

ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

ลักษณะของการทำวิจัยในชั้นเรียน

ขั้นตอนและกระบวนการในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ประโยชน์และคุณค่าของการทำวิจัยในชั้นเรียน

ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน

ปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย

ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย

ปัจจัยเกี่ยวกับบริบทของการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

นโยบายโรงเรียนประถมศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา มีภารกิจในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตามวัยและศักยภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และทักษะฝีมือให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยครูที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีบุคลิกภาพ เจตคติและมีความมุ่งมั่นในการสอน การที่ครูมีคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องได้รับการพัฒนาด้านตนเองให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอน ซึ่งไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน (2538 : 67) กล่าวถึงหลักการสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอนคือต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจึงต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลายเพื่อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจเหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชนและทุกส่วนของสังคม การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้และเกิดการใฝ่เรียนอย่างต่อเนืองตลอดชีวิต

กระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 ได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนือง
- 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
- 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
- 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือการปฏิรูปการเรียนรู้ และแน่นอนที่สุดผู้ที่ผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จคือครูจะต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากวิถีการทำงานของคุณครู

ซึ่งถือปฏิบัติมาเป็นเวลานาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดให้หน่วยงานจัดอบรมครูพัฒนาแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้โรงเรียนทุกสังกัดมีครูต้นแบบครบถ้วนภายในปี พ.ศ. 2543 หน่วยงานทุกสังกัดจะต้องพัฒนาศักยภาพของครูแกนนำที่คัดเลือกเข้ามาแล้วให้สามารถทำหน้าที่ครูแกนนำรุ่นแรก รวมทั้งที่รับเพิ่มเติมให้ครบตามเป้าหมายคือร้อยละ 10 ของจำนวนครูทั้งหมด โดยใช้แนวทางการพัฒนาครูแกนนำที่เป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ กรมวิชาการ (2543 : ง) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาครูแกนนำที่เป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูแกนนำรุ่นแรกที่ยังคัดเลือกไว้ในปี 2543 โดยแต่ละกรมหรือหน่วยงานนำไปพัฒนาครูในสังกัดของตนด้วยการเติมเต็มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้จะครอบคลุมถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาครูแกนนำ เนื้อหาสาระและกระบวนการพัฒนาครูแกนนำ แนวทางการประเมินครูแกนนำและระยะเวลาของการดำเนินงานนี้จะเกิดผลในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับการวางแผนของจังหวัดที่จะดูความพร้อมของครูและเติมเต็มส่วนที่ครูต้องการ และที่สำคัญที่สุดคือความร่วมมือของสถานศึกษาที่จะช่วยสนับสนุนเอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน โดยมีศึกษานิเทศก์ให้คำปรึกษาทางวิชาการ

2) เกณฑ์คุณลักษณะครูแกนนำที่เป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินใบประกอบวิชาชีพครูของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และเกณฑ์ระดับคุณภาพของครูสภาเป็นเกณฑ์กว้าง ๆ ที่ทุกสังกัดร่วมกันจัดทำ แต่ละหน่วยงานนำไปปรับเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนและวัฒนธรรมขององค์กรได้ และสามารถชี้พัฒนาครูทุกคนให้เป็นครูที่มีคุณธรรม มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และช่วยสอนครูด้วยกันได้

ครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาตามโครงการพัฒนาบุคลากรแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ กรมวิชาการ (2543 : 11) ซึ่งต้องมีคุณลักษณะ 6 ประการคือ (1) ต้องมีความรู้เข้าใจหลักสูตรรวมทั้งเนื้อหาสาระธรรมชาติของวิชาและธรรมชาติของผู้เรียน (2) มีความสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผลถาวรแก่ศิษย์ (3) สามารถพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (4) มีความสามารถในการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (5) มีความสามารถในการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง และ(6) มีความสามารถในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันนั้นครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นบุคคลที่สามารถจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล มีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเช่น สอน

แบบโครงการ สอนแบบบูรณาการ การเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่น การจัดการสอนแบบเผชิญสถานการณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545:4) รวบรวมผลงานของครูที่สามารถใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายในการพัฒนานักเรียนที่ตนรับผิดชอบจนประสบความสำเร็จดังเช่น รูปแบบการสอนแบบ "ซีปปา (CIPPA MODEL)" ของครูนันทิรา โพธิ์เทียนทอง การสอนแบบ "การพัฒนาเต็มศักยภาพผู้เรียน" ของครูมยุรี ทับทิมหิน การสอนแบบ "กระบวนการคิด" ของครูบริบูรณ์ เกษรา การสอนแบบ "สอนจากง่ายไปยาก เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม" ของครูอัมพร ทองไถ่ผา การสอนแบบ "กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย" ของครูลัดดา ไหวดี การสอนแบบ "อิสระ" ของครูพจนารถ จิตคติ การสอนแบบ "กระบวนการคิดกับกระบวนการทำงาน" ของครูชูศรี ตันพงษ์ การสอนแบบ "การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร" ของครูกุศยา แสงเดช การสอนแบบ "บูรณาการ" ของครูวิภาพันธ์ หมุกแก้ว การสอนแบบ "ปฏิบัติจริง โดยศิลปะการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน" ของครูพงศ์ศักดิ์ สิงหนัด การสอนแบบ "การทำงานรับผิดชอบร่วมกัน กิจกรรมละครหุ่น" ของครูทมลลา วัฒนสิน เหล่านี้เป็น ข้อค้นพบเกี่ยวกับการวิจัยชั้นเรียนของครูต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งแต่ละคนมีปัญหาและจุดพัฒนาที่แตกต่างกัน การคิดหานวัตกรรมที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียนของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ดังนั้นการเผยแพร่ผลการวิจัยอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น อีกทั้งเป็นขวัญและกำลังใจแก่นักวิจัยอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่าครูแกนนำที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล มีความสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถในกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของครูทั่วไป

การวิจัยในชั้นเรียน

1. ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

นักวิจัยและนักวิชาการได้ให้ความหมายของ "การวิจัยในชั้นเรียน" ไว้ดังนี้

ธีระชัย ปุณณโชติ (2532 : 8) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นการหาความรู้หรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หรือเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีทางวิทยาศาสตร์ นอกจากค้นหาความรู้หรือวิธีการใหม่ ๆ แล้วยังหมายรวมถึง การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ เช่นสื่อการเรียนการสอนหรืออุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องดำเนินการโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

อุทุมพร จามรมาน (2537 : 16) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ทำโดยครู ของครู เพื่อครู เป็นการวิจัยที่ครูผู้ซึ่งตั้งปัญหาในการเรียนการสอนออกมา และครูผู้ซึ่งต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการที่เชื่อถือได้ ผลการวิจัยคือคำตอบที่ครูจะเป็นผู้นำไปใช้ในการแก้ปัญหาของตน

สุวิธนา สุวรรณเขตนิคม (2538 : 6) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนหมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 7) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า คือกระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ

มลิวลัย สมศักดิ์ (2543 : 194) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการหาความจริงเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อนำข้อค้นพบไปพัฒนาการเรียนรู้อุหรือการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นนักวิจัยและใช้ผลงานวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มผู้เรียนจึงเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในขอบเขตหรือบริบทของชั้นเรียนของครูนักวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนจึงเรียกว่าการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) หรือ CAR

วรรณวิไล พันธสีดา (2543 : 6) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ

นพพล เจนอักษร (2544 : 19) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือ การวิจัยประเภทหนึ่งที่ครูผู้สอนดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาการเรียนการสอนหรือใช้ในการแก้ปัญหการสอนของตน รวมทั้งเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไป

สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 11) กล่าวถึงการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาในห้องเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันทีและสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนเอง ให้ทั้งตนเองและกลุ่มผู้ร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2544 : 3) ให้ความหมาย การวิจัยในชั้นเรียนหมายถึง การวิจัยที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน กระทำโดยครูผู้สอนโดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นงานที่ทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอนตามปกติ ครูสามารถทำการศึกษาวิจัยได้หลายประเด็น และสามารถดำเนินการได้พร้อมกันในขณะที่เดียวกัน

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในชั้นที่ครูสอนอยู่ และสามารถเผยแพร่เป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาก็ได้

พิชิต ฤทธิจักรูญ (2544 : 25) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน เกิดขึ้นเนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูแล้ว ครูเกิดความคิด ความต้องการหรือมีความเป็นกัลยาณมิตร พยายามติดต่อผู้เรียนที่จะหาทางแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือผู้เรียนโดยแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือพัฒนาการเรียนการสอนของครูเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง วิธีการหรือระเบียบวิธีที่ครูผู้สอนใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีระบบระเบียบ โดยนำเอาประสบการณ์ที่สอนมาทำวิจัย ปัญหาที่นำมาทำการวิจัยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนจากตัวของนักเรียนและตัวครู เป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ทันที ครูจะนำปัญหานั้นมาดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการวิทยาศาสตร์ โดยการกำหนดปัญหา ตั้งสมมุติฐาน ทดลอง เก็บข้อมูลเป็นระยะ นำข้อมูลมาสรุปผล นำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

2. ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน นักวิชาการระบุลักษณะของการวิจัยชั้นเรียนไว้ ดังนี้

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2535 : 2) ระบุว่า การวิจัยในชั้นเรียน มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- 1) เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนได้
- 3) เพื่อนำนวัตกรรมที่เหมาะสมมาพัฒนาและทดลองใช้ตามกระบวนการวิจัย

ผ่องพรรณ ตรัยมงคลกุล (2543 : 34) ได้ระบุลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

- 1) จุดเริ่มต้น กำเนิดจากสภาพปัญหาหรือข้อข้องใจในการเรียนการสอนที่ครูพบ

ครูต้องการปรับปรุงหรือแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยวิธีการวิจัย

- 2) ขอบเขตของการวิจัย ประกอบด้วย

- 2.1) ปัญหาวิจัย มีความหมายสำหรับการเรียนการสอนโดยตรง
- 2.2) ประชากร มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน
- 2.3) การนำผลการวิจัยไปใช้ มุ่งผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูในสภาพแวดล้อม

ที่ทำการวิจัยนั้น ๆ โดยตรง

2) ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางกระบวนการวิจัยทั้งหมด อาจดำเนินการโดยครูคนเดียวหรือโดยคณะครูร่วมกันดำเนินการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขอบเขตของการวิจัย

4) การวิจัยดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการเรียนการสอนตามปกติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ผลการวิจัยจึงอยู่บนฐานของประสบการณ์ธรรมชาติของห้องเรียนที่เป็นปกติวิสัย

5) กระบวนการวิจัยมีการเชื่อมโยงระหว่างการคิดเชิงสะท้อน (reflective thinking) และการปฏิบัติ (action) อย่างชัดเจน กล่าวคือมีการพินิจพิจารณาที่ ทบทวนทั้งก่อน ระหว่างและหลังการทดลองปฏิบัติ

6) วิธีการวิจัยมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับสภาพการเรียนการสอน เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญโดยตรงเท่าที่ครูผู้ทำวิจัยนั้นต้องการ

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2544 : 4) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1) การวิจัยในชั้นเรียนต้องเป็นไปอย่างง่าย ๆ สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในห้องเรียนมาใช้ในการค้นหาคำตอบ เป็นงานวิจัยที่ทำความเข้าใจกับงานสอนและจะต้องไม่รบกวนหรือก่อความยุ่งยากให้กับการเรียนการสอนตามปกติ

2) การวิจัยในชั้นเรียนต้องเกิดจากสภาพปัญหาที่แท้จริงในขณะนั้นและครูไม่สามารถใช้วิธีการเดิม ๆ แก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องคิดค้นวิธีการใหม่

3) ครูสามารถทำการศึกษาในประเด็นวิจัยหรือหัวข้อวิจัยได้หลายประเด็นและสามารถดำเนินการได้พร้อมกัน ในขณะเดียวกันหากปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีหลายปัญหาที่ต้องแก้ไข ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนต้องไม่ใช่การทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว

4) การวิจัยในชั้นเรียนเน้นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาแสวงหาคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือ และนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนได้จริง

5) การวิจัยในชั้นเรียนควรเป็นงานวิจัยร่วมกันหลายฝ่าย เพื่อมุ่งหาทางแก้ไขปัญหาในลักษณะองค์รวมมากกว่าการวิจัยเดี่ยวและแก้ไขเฉพาะด้าน เนื่องจากปัญหาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันหรือสัมพันธ์กัน ครูคนเดียวอาจจะแก้ไขปัญหาไม่ได้

จึงเห็นได้ว่า ลักษณะของการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่เป็นไปอย่างง่าย ๆ โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในห้องเรียนมาใช้ในการค้นหาคำตอบซึ่งทำความเข้าใจกับงานสอนตามปกติ การวิจัยในชั้นเรียนนั้นต้องเกิดจากสภาพปัญหาที่แท้จริงในขณะนั้นและครูไม่สามารถใช้วิธีการเดิม ๆ แก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องคิดค้นวิธีการใหม่ ครูสามารถทำการศึกษาในประเด็นวิจัยหรือหัวข้อวิจัยได้หลายประเด็นและสามารถดำเนินการได้พร้อมกัน เน้นการใช้กระบวนการ

ทางวิทยาศาสตร์มาแสวงหาคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือและนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนได้จริง และควรร่วมมือกันหลายฝ่ายเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน

3. ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

เคมมิส (Kemmis 1996:29) ได้อธิบายวงจรการวิจัยในชั้นเรียนไว้ 4 ขั้นตอนคือ

1) การวางแผน (plan) เป็นการมองไปข้างหน้าว่าจะทำอะไรบ้าง
 2) การปฏิบัติ (action) เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการควบคุมการดำเนินงานเป็นอย่างดี เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

3) การสังเกต (observe) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการบันทึกการปฏิบัติงานไว้ เป็นหลักฐานการสังเกต เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง

4) การสะท้อนผล (reflect) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่นำผลการปฏิบัติและการสังเกตมารวบรวม วิเคราะห์ผลเสีย สรุปผล สะท้อนข้อมูลย้อนกลับไปสู่การวางแผนต่อไป

ประวิต เอราวรรณ์ (2542 : 5) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นระบบ มีขั้นตอนดังนี้คือ

1) การสำรวจสภาพการปฏิบัติงาน (Reconnaissance) เพื่อทราบว่ามีปัญหาอะไรบ้าง แล้ววิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และจะสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขสภาพการปฏิบัติงานส่วนใดได้บ้าง ซึ่งครูสามารถสำรวจได้จากกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมนักเรียน สภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียน การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การเข้าใจปัญหาและกำหนดปัญหาการวิจัยได้

2) การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการและวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติในการค้นหาวัตกรรม และแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา

3) การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) หลังจากที่มีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตามแผนจนปรากฏผลแล้วต้องมีการสะท้อนผลการปฏิบัติ ว่ามีสิ่งใดเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปบ้าง เพื่อสรุปผลและวางแผนปรับปรุงใหม่หรือแก้ปัญหาใหม่ต่อไป

กรมวิชาการ (2543 : 18) กำหนดแนวปฏิบัติในการทำวิจัยในชั้นเรียน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นริเริ่ม เป็นการกำหนดปัญหาของการวิจัย การกำหนดชื่อเรื่อง การกำหนดวัตถุประสงค์

2) ขั้นตอนดำเนินการ เพื่อให้ได้ตัวแปรและขอบเขตการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย โดยเฉพาะได้เค้าโครง การวิจัย

3) ชิ้นรายงานผล เป็นการเขียนรายงาน เสนอผลการวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543:8) ได้สรุปขั้นตอนการวิจัย ในชั้นเรียนไว้ ดังนี้

1) การตั้งประเด็นปัญหา ครูตั้งประเด็นปัญหาในการวิจัยจากประสบการณ์ของครูหรือ ผู้วิจัยเอง ซึ่งจะช่วยให้ได้ประเด็นปัญหาการวิจัยที่แท้จริง เช่นการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แล้วจดบันทึกไว้เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ได้ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนที่แท้จริง แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อ แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

2) แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ปัญหา ครูจะต้องศึกษาเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ปรึกษานักวิชาการชั้นนำ (master teacher) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3) วางแผนการสอน ครูจะต้องเตรียมการสอน สื่อและนวัตกรรมตามแนวทางใหม่ที่กำหนดไว้ รวมทั้งสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการสอนไว้ด้วย

4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ทำ กิจกรรมตามแนวทางใหม่ที่เลือกมาใช้ตามแผนการสอน

5) ประเมินผลการสอน ครูจะต้องทำการวัดผลและประเมินผลการสอน ซึ่งอาจวัดผล ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ และสรุปผลการสอนว่าแก้ปัญหาได้หรือไม่อย่างไร บางครั้งจำเป็นต้องปรับปรุงการเรียนการสอน แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ เพิ่มเติมหรือ กระทำซ้ำหลายรอบเพื่อแก้ปัญหาให้ได้

6) รายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยจัดทำเพิ่มการวิจัยปฏิบัติการ สรุปผล การแก้ปัญหาการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา ครูจะได้เพิ่มวิจัยปฏิบัติการหลายเรื่องหลายเพิ่ม ถ้าครู ได้แก้ปัญหาในการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เป็นประจำ จะช่วยให้มีการพัฒนางาน พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาเด็ก พัฒนาครูและพัฒนา วิชาชีพครูแบบยั่งยืนอย่างเป็นระบบ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2543 : 8) ให้ความเห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมาย สำคัญอยู่ที่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

1) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนแก้ปัญหา

หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนาและสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ปัญหาของการวิจัยและแหล่งข้อมูล

2) กำหนดวิธีในการแก้ปัญหา เมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหาเพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาแล้ว ครูต้องศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากวารสาร ตำราหรือบทความ ซึ่งทำให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์และผลที่คาดว่าจะได้รับ

3) พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม จากขั้นที่ 2 ครูได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการหรือนวัตกรรมที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษาและวิธีการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

4) นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ ในขั้นนี้ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปใช้ โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไรแล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป ขั้นตอนนี้ต้องมีเครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

5) สรุปผล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลและเขียนรายงานตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-4 ในขั้นนี้ จะได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนหรือการแก้ปัญหา

วรรณวิไล พันธุ์สีดา (2543 :7) เสนอกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน 12 ก้าว ดังนี้

สรุปผล	ก้าวที่ 12	สานต่อการพัฒนา
	ก้าวที่ 11	โยงสรุปรายงาน
	ก้าวที่ 10	เบ็ดเสร็จเขียนเค้าโครง
	ก้าวที่ 9	ค้นหาความสำเร็จ
	ก้าวที่ 8	ใส่ใจประมวลผล
นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้	ก้าวที่ 7	วางแผนการใช้
พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม	ก้าวที่ 6	จัดทำโครงสร้าง
	ก้าวที่ 5	สรรหานวัตกรรม
กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา	ก้าวที่ 4	มีกระบวนการพัฒนา
	ก้าวที่ 3	ผสมผสานวิธี
สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา	ก้าวที่ 2	ศึกษาอาการ
	ก้าวที่ 1	ระบุปัญหา

โดยสรุปขั้นตอนและกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมีดังนี้คือการกำหนดปัญหา แสวงหาวิธีการแก้ปัญหา พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรมนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน วัดผลและประเมินผลสังเกตรวบรวมข้อมูลและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูล เขียนรายงานการวิจัยอย่างง่ายและเผยแพร่ผลงานวิจัย

4. ประโยชน์และคุณค่าของการวิจัยชั้นเรียน

การวิจัยที่มีคุณประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุดคือการวิจัยโดยครูผู้สอน ซึ่งนักการศึกษา กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของการวิจัยชั้นเรียนไว้ ดังนี้

สุวัฒน์ สวรรณเขตนิคม (2538 : 6) กล่าวว่าการศึกษาที่ครูสามารถวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับการสอนได้นั้นจะเกิดประโยชน์ ดังนี้

1) นักเรียน จะมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) วงวิชาการศึกษา จะมีข้อความรู้และนวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริงเกิดขึ้นมากมาย อันเป็นประโยชน์ต่อครูและเพื่อนครู

3) วัฒนธรรมในการทำงานของครู ครูจะพัฒนาการสอนไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (professional teacher) เพราะครูมีคุณสมบัติเป็นผู้แสวงหาความรู้ในศาสตร์แห่งการสอนอย่างต่อเนื่อง จนเป็นผู้มีวิทยายุทธแกร่งกล้าในการสอน จนเรียกได้ว่าเป็นครูผู้รอบรู้หรือครูปรมาจารย์ (master teacher)

พยุศักดิ์ จันทรสุนทร (2541:5) ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการวิจัยโดยครูผู้สอนไว้ว่าการวิจัยจะช่วยให้การปรับปรุงด้านวิชาชีพครู ครูผู้สอนที่ทำการศึกษาวิจัยกันอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

ประวีต เอราวรณ (2542 : 7) กล่าวถึงประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1) ช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ เห็นภาพงานตลอดแนวและมีการวางแผนในการทำงาน

2) ช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีผล การวิจัยรองรับ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ครูจะจัดการเรียนการสอนโดยยึดประสบการณ์เดิม ความรู้เดิมและความสนใจส่วนตัวเป็นหลักซึ่งเข้าไม่ถึงปัญหาของนักเรียน

3) ครูสามารถสร้างและวิเคราะห์ทางเลือกอย่างหลากหลาย และตัดสินใจเลือกทางเลือก อย่างมีคุณภาพ มีเหตุผลและสร้างสรรค์เพราะมองทางเลือกได้กว้างขวางและลึกซึ้ง

4) ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจะสามารถควบคุม กำกับและ พัฒนาการปฏิบัติงานของตนได้ดี และผลการวิจัยจะเป็นรูปธรรมหรือเป็นร่องรอยของผลสำเร็จ ในการปฏิบัติงานของครู

5) นำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ของโรงเรียนได้
ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มลิวัดย์ สมศักดิ์ (2543 : 196) กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าทางการวิจัยในชั้นเรียน
ไว้ดังนี้

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนตรงตามสภาพความเป็นจริงและช่วยให้
ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างดีที่สุด
- 2) เป็นเครื่องมือหรือกลไกที่ใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีเพราะ
ใช้วิธีการที่มีระบบและน่าเชื่อถือ
- 3) วงการศึกษาจะมีความรู้และ/หรือนวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริง
เกิดขึ้นมากมายอันเป็นประโยชน์ต่อครูและเพื่อนครู
- 4) วิถีชีวิตของครูหรือวัฒนธรรมในการทำงานของครู จะพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ
เพราะครูมีคุณสมบัติเป็นผู้แสวงหาความรู้ในศาสตร์แห่งการสอนอย่างต่อเนื่องและมีชีวิตชีวา จนเป็น
ผู้มีวิถียายุทธแกร่งกล้าในการสอน เรียกได้ว่าเป็นครูผู้รอบรู้หรือครูปรมาจารย์

พิชิต ฤทธิจรรยา (2544 : 5) กล่าวถึงประโยชน์ของการทำวิจัยชั้นเรียนไว้ดังนี้ คือ

- 1) สภาพปัญหาการเรียนรู้ลดลงหรือสลายไป
- 2) ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 3) ผู้เรียนทั้งรายบุคคล ระดับชั้นเรียน โรงเรียนและทั้งประเทศมีคุณภาพ โดยภาพรวม
ในระยะยาวเยาวชนไทยและคนไทยมีคุณภาพ

4) ครูได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างกัลยาณมิตรช่วยเหลือศิษย์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 77) ; สำนักงานสภาพัฒนาการ
(2544 : 4) ได้สรุปประโยชน์ของการทำวิจัยชั้นเรียนไว้ตรงกันว่า เมื่อครูทำวิจัยสำเร็จจะก่อให้เกิดประโยชน์
ต่อบุคลากรและหน่วยงานทางการศึกษาดังนี้

1) นักเรียน โดยทั่วไปนักเรียนในชั้นเรียนมักจะมีความรู้ ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกัน
บางคนเรียนรู้ได้เร็วก็ไม่สร้างปัญหาให้ครู แต่นักเรียนบางคนเรียนช้าและคงยังใช้รูปแบบการสอน
แบบเดียว นักเรียนกลุ่มนี้จะตามไม่ทันและอาจสร้างปัญหากับครู กับโรงเรียนและสังคมส่วนรวม
การวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักการ แล้วคิดหาทางแก้ปัญหา
จนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรพึงประสงค์และ
ไม่มีปัญหาการเรียนอีกต่อไป

2) ครู การวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง

ว่าบรรลุเป้าหมายเพียงใด และช่วยให้สามารถแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาในเบื้องต้นอาจจะมีคุณภาพไม่เป็นที่พอใจ กิจกรรมของการวิจัยช่วยให้สามารถปรับปรุงทางเลือกเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งจะส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีให้กับครูให้เป็นผู้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนของตนอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดเป็นผู้มีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์และศิลป์แห่งการสอน เป็นครูผู้รอบรู้ (master teacher)

3) โรงเรียน เนื่องจากกิจกรรมการวิจัยในชั้นเรียนเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการเรียนการสอนในระดับภาพรวมของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการโดยทั่วไป

4) วงการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียนจะก่อให้เกิดการขยายองค์ความรู้ ในด้านเทคนิคการสอน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสื่อประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพทั่วไป

จึงสรุปได้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์โดยตรงต่อนักเรียน กล่าวคือนักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรพึงประสงค์ และไม่มีปัญหาการเรียน ครูทราบผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง สามารถปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีให้กับครู ให้เป็นผู้มีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์และศิลป์แห่งการสอน เป็นครูผู้รอบรู้ โรงเรียนได้รับการยอมรับของวงการวิชาการโดยทั่วไป วงการศึกษาก่อให้เกิดองค์ความรู้ในด้านเทคนิคการสอน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพทั่วไป

ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน

การทำวิจัยเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือหลักการบางอย่าง ดังนั้นผู้ทำวิจัยต้องเป็นผู้ที่มีความถนัด ความพร้อมและความรักในงานนั้นจริง ๆ จึงจะทำงานได้สำเร็จ นอกจากนี้ต้องมีปัจจัยสนับสนุนอย่างเพียงพอ สุภางค์ จันทวานิช (2528 :22) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เกิดการวิจัยในหน่วยงานนั้นจำเป็นต้องสร้างปัจจัยให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการทำวิจัยให้มากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือนักวิจัย หน่วยงานวิจัย และบริบทการวิจัย ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัยได้แก่ความรู้ในสังคมบางด้าน ความรอบรู้ในเชิงทฤษฎีวิจัย ความรอบรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ความสามารถในการเชิงวิเคราะห์วิจัย ความสามารถในการถ่ายทอดผลการวิจัย ปัจจัยที่เกี่ยวกับหน่วยงาน มี 2 องค์ประกอบ คือโครงสร้างของหน่วยงานและระบบบริหารของหน่วยงาน

โครงสร้างของหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีโครงสร้างที่ให้ปัจจัยป้อนเข้าคือมีศูนย์ข้อมูลที่ดีพร้อมใช้งาน มีเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องเพียงพอสำหรับการทำวิจัยแต่ละเรื่อง นักวิจัยและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมมาแล้ว มีอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการวิจัย มีทุนสำหรับการวิจัย ส่วนระบบบริหารของหน่วยงานประกอบด้วย มีการจัดหาและกระจายบุคลากร ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ สำหรับการวิจัยอย่างเหมาะสม มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูง มีช่องทางหรือเครือข่ายสำหรับการเผยแพร่งานวิจัย และปัจจัยเกี่ยวกับบริบททางการวิจัย ปัจจัยส่วนนี้เป็นส่วนที่เป็นนามธรรม เป็นส่วนที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการวิจัยได้แก่ แบบแผนการแสวงหาความจริงที่มีมาแต่โบราณ ความใจกว้างในการรับคำติชม การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการศึกษา ความต้องการงานวิจัย ผลตอบแทนที่ไม่ใช่วัตถุ เช่นความก้าวหน้าทางวิชาการ การยอมรับจากวงวิชาการ รวมทั้งความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

1. ปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย

สุรณี พิพัฒน์โรจนกมล (2538 : 16) สรุปปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำวิจัยคือ นักวิจัยซึ่งมีคุณลักษณะ ดังนี้

1.1 ด้านอารมณ์และทัศนคติ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการวิจัยนั้นมักจะมี ความมุ่งมั่นและแรงขับทางอารมณ์ต่าง ๆ ดังนี้คือมีความอยากรู้อยากเห็น อันเกิดจากแรงขับภายในตนเอง มีความสุขที่จะแสดงออก เสนอความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นคนที่มุ่งมั่นหรือต้องการจะทำอะไรให้สำเร็จเพราะคิดว่าผลงานนั้นจะมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

1.2 ด้านความรู้ความสามารถ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการค้นหา เลือกและใช้ ผลงานวิจัยที่ผ่านมาได้อย่างดีและรวดเร็ว มีความรู้ความสามารถในการใช้แบบแผนการวิจัย วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะในการใช้หลักตรรกวิทยาในการแก้ปัญหา มีความรู้และทักษะในการใช้ เครื่องมือการทดสอบที่เหมาะสม มีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล รู้ว่าข้อมูลใดใช้สถิติแบบใด และสามารถเขียนกราฟและแปลกราฟได้เป็นอย่างดี มีความสามารถสรุปข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการทดสอบ วิพากษ์วิจารณ์และพยากรณ์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลตลอดจนวิธีการ รายงานผลการวิจัย

1.3 ด้านการตัดสินใจและการบังคับตน ผู้ที่จะเป็นนักวิจัยได้ต้องมีคุณสมบัติเป็นคนกล้าคิด อดทน ไม่เบื่อง่าย ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นคนถ่อมตัว ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ เป็นคนซื่อสัตย์ต่อหลักวิชา มีแนวทางของตนเอง มีความคิดอย่างอิสระ รู้จักประมาณตน รู้กำลังและขอบเขตความสามารถของตน รู้จักควบคุมตนเองได้

จากคุณสมบัติข้างต้นสรุปว่า คุณสมบัติของนักวิจัยอย่างน้อยต้องมีความรู้ความสามารถในการวิจัย มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย มีความคล่องตัวในการทำวิจัยก็พอเป็นนักวิจัยได้ ประภารัต มีเหลือ (2540 :36) กล่าวถึงสมรรถภาพของนักวิจัยแยกเป็น 2 ด้าน คือด้านจิตอารมณ์และด้านความรู้ความสามารถกล่าวคือมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย มีทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์ มีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการวิจัย มีจรรยาบรรณนักวิจัย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยประกอบด้วยความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่ออธิบายปัญหา ความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน มีความอยากรู้อยากเห็น มีความกระตือรือร้น พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 14) กล่าวถึงคุณลักษณะของนักวิจัยไว้ 3 ด้าน คือด้านความรู้ลึกและอารมณ์ที่เอื้อต่อการวิจัย ด้านความรู้และด้านการตัดสินใจ ด้านความรู้ลึกและอารมณ์ที่เอื้อต่อการวิจัย มีคุณลักษณะเป็นผู้มีความสนใจอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา มีทัศนคติที่ดีต่อการแสวงหาความรู้หรือการทำวิจัย มีความสุขเพลิดเพลินต่องานวิจัยที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มีความสุขภายในอันเกิดจากผลงานมากกว่าความสุขอันเกิดจากวัตถุหรือสิ่งภายนอก และมีความสุขทำงานที่ทำมีประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มีจิตใจดี สามารถติดต่อประสานงานกับผู้อื่นได้ดี เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานวิจัย ด้านความรู้ มีคุณลักษณะคือเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านกรวิเคราะห์ สามารถวิเคราะห์คัดเลือกงานวิจัยและความรู้จากเอกสารต่าง ๆ ที่ต้องการได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว รวมถึงสามารถเลือกใช้ผลงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง เป็นคนทำงานอย่างเป็นระบบ สามารถวางแผนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้มีความรอบรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่การมีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี มีความสามารถในเชิงวิพากษ์วิจารณ์และพยากรณ์คำตอบได้ดี เป็นผู้มีความสามารถในเชิงสังเคราะห์คือสามารถนำสิ่งที่ได้และข้อค้นพบมาเขียนสรุปรายงานให้อ่านเข้าใจได้ง่ายชัดเจน และเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่วนด้านการตัดสินใจ มีคุณลักษณะเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความรอบคอบในการตัดสินใจและใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เป็นคนมีเหตุมีผล และเชื่อมั่นในหลักของเหตุและผล เป็นคนที่สามารถประเมินฐานะและศักยภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งเชื่อมั่นในผลงานของตัวเอง เป็นคนมีความขยันและอดทนต่อการแสวงหาความรู้ เป็นคนที่มีจิตใจกว้างยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น มีความสามารถในการควบคุมตนเองให้กระทำตามหลักวิชาที่ตั้งใจ มีความยุติธรรม มีความหวังที่จะได้เห็นผลงานวิจัยอยู่เสมอ และเป็นคนมีความสามารถในการประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

พัทยา สายหู (2522 : 1) กล่าวว่า เหตุจูงใจในการทำวิจัยเกิดจากมีปัญหาสะกิดใจให้สงสัย และมีความต้องการอยากรู้คำตอบของปัญหานั้น เจ็ดศักดิ์ โสมวสินธุ์ (2522 : 18) ; วิรัช วรรณรัตน์ (2529 :23) ; พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538:14) ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะของนักวิจัยที่ทำให้การวิจัยประสบความสำเร็จได้ มีคุณสมบัติทางด้านความรู้ลึกและอารมณ์ (Emotion drive) มีความอยากรู้อยากเห็น มีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย มีความสุขที่จะทำงาน สามารถติดต่อประสานงาน

กับผู้อื่นได้และมีความกระตือรือร้นในการทำวิจัย คุณสมบัติทางด้านความรู้ (Knowledge) มีความสามารถในการวิเคราะห์ ทำงานเป็นระบบ มีการวางแผน มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย สามารถวิพากษ์วิจารณ์และพยากรณ์คำตอบได้ดี สามารถเขียนรายงานให้อ่านเข้าใจง่าย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณสมบัติทางด้าน การตัดสินใจ (Decision) เป็นคนกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความรอบคอบ มีเหตุผล ใช้เหตุผลเชื่อมั่นในหลักเหตุและผล สามารถประเมินฐานะและศักยภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสามารถในการประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 23) กล่าวถึงสมรรถภาพของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้ คือสามารถใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย สามารถใช้นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สามารถสร้างเครื่องมือวิจัยอย่างง่าย นั่นคือเครื่องมือทดลอง ได้แก่ แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การจดบันทึกพฤติกรรม การสัมภาษณ์ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล สามารถเขียนรายงานที่สื่อความหมายได้

กล่าวโดยสรุปปัจจัยที่เกี่ยวกับนักวิจัย หมายถึงคุณลักษณะของครูนักวิจัยในชั้นเรียนที่มีความสนใจอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์ มีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย ทำงานอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีความสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง มีความสามารถในการสังเกตรวบรวมข้อมูลและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล มีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยอย่างง่ายและสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย

2. ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย

สุรณี พิพัฒน์โรจนกุล (2538 : 16) กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศการวิจัยที่ดีนั้นต้องมีปัจจัยสนับสนุน ได้แก่มีข้อมูลพื้นฐานเพียงพอและเชื่อถือได้ มีเอกสาร ตำราเพียงพอในการค้นคว้า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีนักวิจัยและบุคลากรที่ช่วยงานวิจัยที่ได้รับการฝึกฝนมาแล้ว มีอุปกรณ์เครื่องมืออำนวยความสะดวก มีทุนหรืองบประมาณสนับสนุนเพียงพอ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และคณะ (2523 : 87) กล่าวว่า การวิจัยจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและวัสดุเพียงพอ เพราะการวิจัยต้องอาศัยการค้นคว้า วิเคราะห์และดำเนินการอย่างละเอียด ต้องมีเอกสารในการศึกษาค้นคว้า มีสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น เครื่องคำนวณ เครื่องพิมพ์ดีด ตู้เก็บเอกสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ตลอดจนบริการต่าง ๆ ทางธุรการ เพียงใจ พรหมทัศนานนท์ (2541: 104) ได้เสนอแนะวิธีส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยไว้ว่า ควรมีนโยบายและแผนงานการวิจัยในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยแก่ครู โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาวิจัยมาให้ความรู้ สนับสนุนให้มีโครงการทำวิจัยในโรงเรียน มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย

ของโรงเรียนโดยเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ ควบลดภาระงานการสอนของครูเพื่อเอื้อต่อการทำวิจัยและให้มีเวลาศึกษาค้นคว้ามากขึ้น สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการทำวิจัย จัดให้มีห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งสำหรับทำงานวิจัย จัดหาวัสดุอุปกรณ์และหนังสือต่าง ๆ เพื่อศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัย มีการประเมินผล ติดตามดูแลการทำวิจัยตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานวิจัย จัดให้มีเอกสารเผยแพร่ผลงานวิจัยของครูและเปิดโอกาสให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจงานวิจัยระหว่างกันและกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

จิรพันธ์ ไตรทิพจรต (2543 : 68) กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือประกาศนโยบายชัดเจนให้กับการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีการพัฒนาวิธีคิด วิธีทำงานเชิงระบบ ทำให้ทุกคนได้รับความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ของการวิจัย สร้างเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการวิจัยและใช้ผลการวิจัยในสถานศึกษา โดยมี การประชุม ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและประเมินผลเป็นระยะ ๆ ให้การสนับสนุนทรัพยากร เงิน วัสดุ การจัดห้องสมุด ศูนย์วิชาการ การไปศึกษาดูงาน ให้เสนอและเผยแพร่ผลงาน ให้กำลังใจและการประเมิน เพื่อสร้างสรรคพัฒนา

นอกจากนี้ วิธนา นรสิงห์ (2544 : 30) กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการมองเห็นคุณประโยชน์ของงานวิจัย กระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยกระบวนการวิจัย ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือครูผู้ทำวิจัยสม่ำเสมอ พัฒนาวิธีคิด วิธีทำงานที่เป็นระบบให้ครูทุกคนมีความรู้ นำผลการวิจัยมาใช้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การวางแผน และการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู

จึงสรุปได้ว่าปัจจัยเกี่ยวกับบริบทของงานวิจัย ได้แก่สภาพที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน คือมีนโยบายสนับสนุนให้บุคลากรทำงานวิจัยในชั้นเรียน มีข้อมูลพื้นฐานที่พร้อมใช้งาน มีแหล่งค้นคว้าข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพียงพอสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีทุนสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีภาระงานอื่น ๆ นอกจากการสอนไม่มากนัก

3. ปัจจัยเกี่ยวกับบริบทของการวิจัย

ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทของการวิจัย ปัจจัยส่วนนี้เป็นส่วนที่เป็นนามธรรมที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการวิจัย ได้แก่แรงจูงใจในการทำวิจัยซึ่งมีผลตอบแทนที่ไม่ใช่วัตถุ นั่นคือ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การยอมรับจากวงวิชาการรวมทั้งความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

3.1 แรงจูงใจในการทำวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิทางจิตวิทยาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของแรงจูงใจไว้ว่า แรงจูงใจ หมายถึงความเต็มใจที่จะใช้พลังเพื่อทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งอาจหมายถึงรางวัลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวเร่งหรือเสริมการทำงานของมนุษย์ เพื่อให้ไปถึงวัตถุประสงค์ที่มีรางวัลเป็นเป้าหมาย บีช (Beach, 1965 : 379) กล่าวว่า แรงจูงใจหมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้อินทรีย์กระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างมีจุดหมายปลายทาง ซึ่งอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกก็ได้ มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ส่งเสริมให้ทำงานสำเร็จเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรม (2) กำหนดแนวทางของพฤติกรรมซึ่งควรเป็นไปในรูปใด นำพฤติกรรมให้ตรงทิศทางเพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายคือความสำเร็จตามต้องการ

สรุปได้ว่าแรงจูงใจหมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความเต็มใจในการใช้พลังและศักยภาพที่มีอยู่ทำงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีเป้าหมาย อันเกิดขึ้นจากการมองเห็นคุณค่าในการกระทำนั้นหรืออาจเกิดขึ้นจากสิ่งเร้าจากภายนอก

3.1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ที่เป็นมูลเหตุให้เกิดแรงจูงใจในบุคคลนั้นมีนักจิตวิทยาหลายคนได้เสนอทฤษฎีไว้ ได้แก่

ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961:43) จำแนกความต้องการของบุคคลเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) ความต้องการสัมฤทธิ์ผล คือความต้องการความสำเร็จ สิ่งที่น่าหวังโดยบุคคลมีแรงจูงใจในการทำงานให้บรรลุความสำเร็จ (2) ความต้องการความผูกพัน คือความต้องการร่วมมือกันเป็นความอบอุ่นในมิตรภาพที่มีต่อกัน มีความชอบพอ ความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับนับถือ (3) ความต้องการอำนาจ คือความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 35) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นคนแรกที่ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับความต้องการและเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย ทฤษฎีดังกล่าวมีสาระดังนี้คือ (1) มนุษย์มีความต้องการและเป็นความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่ไม่มีวันสิ้นสุด (2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เกิดพฤติกรรมอีกต่อไป (3) ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นตามความสำคัญคือความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที

นอกจากนี้มาสโลว์ได้แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้เป็น 5 ชั้น คือ

(1) ความต้องการทางสรีระ หมายถึงความต้องการพื้นฐานของร่างกายเช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น (2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ หมายถึงความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (3) ความต้องการความรักหรือการยอมรับจากผู้อื่น (4) ความต้องการให้คนอื่นยกย่อง ความต้องการนี้ประกอบด้วยความต้องการประสบความสำเร็จ มีความสามารถ เป็นคนมีคุณค่าและมีเกียรติ (5) ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเอง ถ้าหากที่ จะตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะและอารมณ์ ความรู้สึก

ทฤษฎีการจูงใจของเฮิร์ทเซอร์เบิร์ก (Herzberg and others, 1959:60) ทฤษฎีนี้สร้างขึ้นมาเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีความสุขในการทำงาน 2 ปัจจัยด้วยกันคือ (1) ปัจจัยกระตุ้น (Motivator Factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวกับตัวงานและความสำเร็จก้าวหน้าในงานประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความสุขและความพึงพอใจในงานมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน (2) ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เป็นตัวป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในงานมี 11 องค์ประกอบ ได้แก่เงินเดือน โอกาสที่ได้รับความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ฐานะของอาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การปกครองบังคับบัญชา นโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในงาน

วิญญู สาร (2519 : 159) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างขวัญและการจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้ (1) สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงาน โดยขวัญที่ดีย่อมเกิดจากทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของผู้ร่วมงาน ทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญประการแรกที่เหมาะสมจะได้รับการเสริมสร้างให้มีขึ้นแก่บุคคลในหน่วยงาน (2) กำหนดมาตรฐานและสร้างเครื่องมือสำหรับวัดผลสำเร็จของการปฏิบัติงานเช่น วัดระบบการประเมินผลงานเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาความดีความชอบเพราะการสร้างมาตรฐานที่เชื่อถือได้ไว้ใช้ในองค์กรสามารถป้องกันความลำเอียงและข้อครหาอันจะนำไปสู่การเสื่อมขวัญในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรได้ (3) เงินเดือนและค่าจ้าง ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้ส่วนสัดส่วนระหว่างเงินเดือน ค่าจ้างกับงาน จะก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานและจะทำให้ขวัญในการทำงานเสื่อมลง (4) ความพึงพอใจในงานที่ทำ ขวัญจะเกิดขึ้นด้วยความรู้สึกพอใจในงานที่ทำ ถ้างานนั้นเปิดโอกาสให้คนได้ใช้ความชำนาญและความคิดริเริ่มของตนเอง ดังนั้นการที่จะมอบหมายงานให้บุคคลใดทำนั้นควรจะเป็นงานที่เขาพอใจเพื่อจะได้งานที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นวิธีจูงใจในการทำงานที่ดีอีกวิธีหนึ่ง (5) ความเป็นหน่วยหนึ่งของงาน

ในองค์กรหนึ่ง ๆ ย่อมมีกลุ่มสังคม (Social Group) เกิดขึ้นภายในองค์กร เช่นกลุ่มผู้สนใจในงาน อดิเรกต่าง ๆ ผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งอาจเข้าสังกัดในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เมื่อคนในกลุ่มรวมกันได้ ขวัญของกลุ่มโดยทั่วไปจะดีขึ้น อันจะส่งผลถึงขวัญโดยส่วนรวมขององค์กรด้วย (6) สัมพันธภาพระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาจะเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดขวัญดีขึ้น ควรจะเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความนับถือซึ่งกันและกัน ผู้บังคับบัญชาไม่เพียงเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นเครื่องจักรหรือเป็นคนเกียจคร้าน ต้องคอยจับผิด บังคับ ลงโทษแต่เป็นหน้าที่ที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องหาทางจูงใจให้เกิดการทำงานด้วยความสมัครใจในการปฏิบัติงาน

จรัส สุวรรณเวลา และคนอื่น ๆ (2534 : 134) ให้ความเห็นว่าสิ่งจูงใจที่จะส่งเสริมให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิจัยแบ่งออกเป็น สิ่งจูงใจที่เป็นรูปธรรม เป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลได้อย่างชัดเจนที่นำไปสู่การมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคมได้แก่ การเพิ่มรายได้ ซึ่งหมายถึงเงินเดือนประจำและรายได้พิเศษ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ความก้าวหน้าในการงานที่พิจารณาจากผลงานที่มีมาตรฐาน นั่นคือตำแหน่งทางวิชาการ การให้รางวัลตอบแทนเป็นเงินหรือประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้ทำงานดีเด่น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ได้แก่รางวัลงานวิจัยดีเด่น รางวัลนักวิจัยดีเด่น การให้ความสำคัญกับงานวิจัย โดยให้ค่าหนักแน่นเดียวกับภาระหน้าที่อื่น ๆ เพื่อให้รู้สึกว่าการวิจัยคืองานประจำตามหน้าที่มีเชิงงานพิเศษ นอกเหนือจากงานสอนปกติ การให้ทุนไปเสนองานวิจัยในการประชุมวิชาการต่างประเทศ เป็นการจูงใจให้มีการผลิตผลงานวิจัยที่ได้มาตรฐานระดับนานาชาติ ทำให้อาจารย์มีโอกาสเข้าไปอยู่ในวงวิชาการสากลได้ การสนับสนุนจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ ทุน ผู้ช่วยวิจัยและปัจจัยอื่น ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้ทำวิจัยได้ทำงานอย่างสะดวก รวดเร็วและมีผลงานที่ดี การตีพิมพ์ผลงานวิจัยเผยแพร่ในรูปวารสารหรือ Monograph ตลอดจนการจัดให้ได้นำเสนอผลงานในการประชุมทางวิชาการ ส่วนสิ่งจูงใจที่เป็นบรรยากาศหรือนามธรรมเป็นการสร้างความตระหนักในการปรับปรุงหน้าที่ของแต่ละคนให้ดีขึ้น

พิทยา สายหู (2522 : 1) กล่าวว่าเหตุจูงใจภายนอกในการทำวิจัยคือกฎเกณฑ์ การเลื่อนตำแหน่ง การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

โดยสรุปปัจจัยเกี่ยวกับบริบทการวิจัยหมายถึง ผลพลอยได้ที่เกิดจากการทำวิจัย ได้แก่การเพิ่มรายได้ซึ่งหมายถึงเงินเดือนประจำและรายได้พิเศษต่าง ๆ การเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง ความก้าวหน้าในการงานจากผลงานที่มีมาตรฐาน การให้รางวัลตอบแทนอาจเป็นเงินหรือประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้ทำงานดีเด่น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจได้แก่ รางวัลผลงานวิจัยดีเด่น รางวัลนักวิจัยดีเด่น การได้รับการยอมรับในวงวิชาการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานวิจัยมีผู้ดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

จารึก อัจฉารินทร์ (2529 : 99) ได้ทำการวิเคราะห์ตัวประกอบสมรรถภาพของนักวิจัยทางการศึกษา พบว่า ตัวประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพของนักวิจัยทางการศึกษามี 8 องค์ประกอบ คือ ความรู้ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัย ทักษะคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการวิจัย ความสามารถในการเลือกและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความสามารถในการดำเนินการวิจัย ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัย ความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติ และความสามารถในการเลือกแบบวิจัย

สัมมนา ธรินิตย์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยของวิทยาลัยครู : กรณีศึกษาวิทยาลัยครูสุรินทร์ได้ข้อค้นพบว่า ปัจจัยภายในของสถาบันซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทุนวิจัย ตำแหน่งทางวิชาการ คุณลักษณะส่วนบุคคล ทักษะที่มีต่อการวิจัย ประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ในระหว่างการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา บรรยายากาศทางวิชาการของสถาบัน เวลาที่ใช้เพื่อการวิจัย ผู้บริหารสถาบันและการควบคุมการวิจัยเกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยมากกว่าปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น ลักษณะสังคมท้องถิ่นและการรวมตัวกันทางวิชาการของสังคม

พรเพ็ญ ปฏิสัมพันธ์ (2532 : 46) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้อาจารย์ทำวิจัยคือปัจจัยลักษณะของงานได้แก่ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบและความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำวิจัยของอาจารย์ ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานทุกฝ่าย

สมใจ จิตพิทักษ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า เหตุผลหรือแรงจูงใจในการทำวิจัยของอาจารย์ที่สำคัญได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อเสียงเกียรติยศ การได้รับการยกย่อง รายได้และค่าตอบแทน ความอยากรู้อยากเห็นอยากทราบสนใจใคร่รู้เพื่อนำผลมาใช้ในการเรียนการสอน พัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอน แสวงหาความรู้ข้อเท็จจริงเพื่อตอบปัญหาข้อสงสัย

พีระวัฒน์ วงษ์พรม (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและความต้องการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษามีการแก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยการทำวิจัย ร้อยละ 38.90 เรื่องที่

ทำวิจัยส่วนมากเป็นหัวข้อเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูที่ทำวิจัยส่วนมากกำหนด ปัญหาจากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนและให้ความสำคัญแก่การวางแผนในการเก็บรวบรวม ข้อมูล รูปแบบการวิจัยที่ใช้คือการวิจัยเชิงสำรวจ แหล่งวิทยาการที่ใช้ศึกษาคือตำรา เอกสาร วารสาร ผู้ให้คำปรึกษาในการทำวิจัยคือเพื่อนครู เครื่องมือที่ใช้คือแบบสังเกตและบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประชากรที่ใช้คือนักเรียน ค่าสถิติที่ใช้คือร้อยละ งบประมาณที่ใช้คืองบประมาณส่วนตัว ช่วงเวลาที่ใช้ ทำวิจัยคือเวลาว่างจากการสอน ผลการวิจัยที่ได้นำไปใช้แก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ในระดับ พอใช้ ผลการวิจัยมีการเผยแพร่เป็นส่วนน้อย ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยชั้นเรียนของครู คือมีปัญหาด้านงบประมาณและเวลาในการทำวิจัย ครูมีความต้องการให้มีแหล่งความรู้ในระดับ อำเภอที่รวบรวมเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการทำวิจัย ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้แก่ครูโดยตรง ไม่ควรผ่านทางโรงเรียน

วันทนา ชูช่วย (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทำวิจัยในโรงเรียนของครูระดับมัธยม ศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุจูงใจในการทำวิจัยคือประสบปัญหาในการทำงาน ที่โรงเรียนและต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนางานที่ปฏิบัติ และได้รับการแต่งตั้งมอบหมาย หรือได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารให้ทำการวิจัย เป็นงานที่ชอบทำ จบการศึกษาปริญญาโท (เอก) อยากรนำความรู้มาใช้ เป็นส่วนหนึ่งในการทำปริมาณงานอาจารย์ 3 ชั่วโมงสอนน้อย มีเวลาที่จะทำ เป็น แบบฝึกหัดจากการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน มีข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างอยู่ในโรงเรียน ปัจจัยจูงใจในการ ทำวิจัยคือเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการทำวิจัย ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย โดยผู้บริหาร และหัวหน้างานนำมาเผยแพร่ ชี้นำ กระตุ้นให้ครูทำวิจัยและประโยชน์ของการวิจัยในวิชาชีพครู การมี เวลาในการทำวิจัย ผู้บริหารและหัวหน้างานติดตามงาน ปัจจัยที่ทำให้การทำวิจัยประสบผลสำเร็จตาม ความคิดเห็นของครูมัธยมศึกษาที่ทำการวิจัย คือผู้บริหารและหัวหน้างานต้องให้ความร่วมมือสนับสนุน ติดตามงาน ความรับผิดชอบและกำลังใจของผู้ทำและเพื่อนร่วมงาน มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย มีเวลา ที่จะทำวิจัย ได้รับความร่วมมือประสานงานอย่างดีภายในโรงเรียน แรงจูงใจในด้านประโยชน์ที่ได้รับ มี เงินและอุปกรณ์ มีแหล่งข้อมูลและความรู้ที่ทันสมัย มีการวางแผนและปฏิบัติตามแผน มีที่ปรึกษา ในการทำวิจัย

ชลลดา จิตติวัฒนพงศ์ (2536 : 84) ได้ศึกษาการพัฒนาครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการวิจัย พบว่า กระบวนการในการพัฒนาครูมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครู อย่างสม่ำเสมอทั้งในและนอกระบบ โดยเฉพาะมีการฝึกอบรมซ้ำ ให้ความรู้ด้านหลักสูตร เนื้อหาและ วิธีสอนใหม่ ๆ โดยการฝึกอบรมครูให้เรียนรู้และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การสอนด้วย กระบวนการทางวิจัย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนที่สำคัญคือการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในโรงเรียน การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำการวิจัยในโรงเรียน การให้ความสำคัญกับงานวิจัยในโรงเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำการวิจัยในโรงเรียน และการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 6) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศ พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัยนั้น นักวิจัยในหน่วยงานมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องแรงจูงใจในการทำวิจัย กล่าวคือนักวิจัยในหน่วยงานส่วนกลางเห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัยขึ้นอยู่กับผู้บริหารของหน่วยงานที่จะให้ความสนใจและให้การสนับสนุน มีทุนทำวิจัยเพียงพอ มีอิสระในการทำงาน มีข้อมูลพื้นฐานที่ทันสมัยและตัวนักวิจัยต้องมีใจรักที่จะทำงานวิชาการ ส่วนนักวิจัยในหน่วยงานส่วนภูมิภาคเห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทำวิจัยได้แก่ การทำวิจัยจะเป็นการเสริมงานประจำที่ทำอยู่แล้ว ปัจจัยรองลงไปคือผู้บริหารสนใจ รับรู้และให้การสนับสนุน ตัวนักวิจัยจะต้องมีความอยากรู้อยากเห็น

เยาวภา เจริญบุญ (2537 : 76) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนได้แก่ ความต้องการหาวิธีการสอนที่จะทำให้นักเรียนสนใจ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับการเรียน เพื่อทำผลงานอาจารย์ 3 การให้การสนับสนุนของผู้บริหารในการทำวิจัยในชั้นเรียนและเพื่อนครูให้ความร่วมมือร่วมทำวิจัยในชั้นเรียน

สรिया ทองสมัคร (2538 : 128) ได้ศึกษาสาเหตุในการทำและไม่ทำวิจัยของครูมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. สาเหตุของการไม่ทำงานวิจัยของครูเพราะว่าไม่มีเงินสนับสนุนการทำวิจัย ไม่มีความรู้ในกระบวนการทำวิจัย ไม่มีแนวทางในการทำวิจัย ไม่มีเวลาในการทำวิจัยเนื่องจากงานสอนมาก มีภาระงานพิเศษอื่น ๆ มาก จัดสรรเวลาไม่ได้และมีภาระครอบครัว ไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพียงพอสำหรับการวิจัย ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์หรือวัสดุสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย ไม่มีแหล่งรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัย ไม่มีที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัย การติชมและวิพากษ์วิจารณ์ผลการวิจัย ไม่มีครูทำวิจัยในโรงเรียนทำให้ขาดที่ปรึกษาหารือ

2. สาเหตุในการทำงานวิจัยของครูมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 3 เนื่องจากผลการวิจัยทำให้เกิดความภาคภูมิใจ การทำวิจัยช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การทำวิจัยเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ต้องการผลการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนและแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แนวทางการทำวิจัยจากบุคคลอื่น รู้ว่าปัญหาที่มีอยู่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีวิจัย ได้แนวทางการทำวิจัยจากการอ่านวารสารวิชาการหรือการวิจัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการหรือการวิจัยและการอ่าน

งานวิจัยของบุคคลอื่น มีเวลาเนื่องจากจัดสรรเวลาได้ มีภาระทางครอบครัวและภาระงานพิเศษอื่น ๆ น้อย ผู้บริหารสนับสนุนให้ทำวิจัย การวิจัยทำให้มีความสุข มีความพร้อมในเรื่องเครื่องมือ อุปกรณ์หรือวัสดุ ในการดำเนินงานวิจัย งานวิจัยที่ทำเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้เลื่อนระดับ ตำแหน่งหน้าที่การงานได้และมีความรู้ในกระบวนการทำวิจัย

3. สภาพการทำงานวิจัยของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า ลักษณะการทำวิจัยเป็นการทำวิจัยคนเดียว แหล่งของปัญหาการวิจัยได้จากประสบการณ์ การเรียนการสอน ประเภทงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานวิจัย คือมีที่ปรึกษางานวิจัยจากเพื่อนครูที่มีความรู้ แหล่งเงินทุนในการทำวิจัยใช้ทุนส่วนตัว เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้อำนวยความสะดวก ได้แก่ เครื่องคำนวณและกระดาษ เครื่องพิมพ์ดีด ขาดอุปกรณ์ที่จำเป็น ที่สะดวกในการใช้งานคือเครื่องคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนจะพิมพ์เป็นรูปเล่มเผยแพร่ภายในโรงเรียน

สุนันท์ ปัทมทพา (2540 : 91) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยของมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พบว่า มีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยคือแหล่งค้นคว้าข้อมูล มีวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ในการทำวิจัย มีทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และนิสัยที่เอื้อต่อการวิจัย มีความมุ่งมั่นต้องการทำงานให้สำเร็จ มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน ทำงานอย่างเป็นระบบ

สัจจวรรณ ทรรพพสุ (2540 : 188) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยทางการศึกษา ของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยทางการศึกษา คือปัจจัยด้านคุณลักษณะอาจารย์ทางการวิจัย ปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ปัจจัยด้านสภาพ ของหน่วยงาน ปัจจัยด้านแรงจูงใจและปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองของอาจารย์

วีระยุทธ ชาติตะกาศกุล (2542 : 77) ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการทำวิจัยของอาจารย์ในสังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการทำวิจัยของอาจารย์ในสังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ 5 ปัจจัยคือ ความคาดหวัง ในความสามารถทางการวิจัยของตนเอง ลักษณะหน่วยงานที่เอื้อต่อการวิจัย ทัศนคติและลักษณะนิสัย ที่เอื้อต่อการวิจัย สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้การวิจัยและบรรยากาศทางวิชาการในสถาบัน

การศึกษาข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์การทำวิจัยในชั้นเรียน

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ที่ทำวิจัยในชั้นเรียนมีผลงานที่ได้รับการยอมรับ ในวงวิชาการ ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 เป็นครูดีเด่นที่มีผลงานวิจัยของสำนักงานคุรุสภาอำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ปี 2546 พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนคือ ลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นคน มีความมุ่งมั่นใฝ่รู้ ต้องการงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด มีเวลาร่างมากเพราะไม่มีภาระครอบครัว เนื่องจากทุกคนในครอบครัวรับผิดชอบตัวเองได้เป็นอย่างดี มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีอุปกรณ์ใช้ส่วนตัวคือเครื่องคอมพิวเตอร์ สะดวกในการใช้งาน สมัครเข้ารับการอบรมทุกครั้ง ที่ทางราชการ หรือภาคเอกชนจัด เสียค่าใช้จ่ายในการอบรมเอง โรงเรียนสนับสนุนให้เข้าอบรมโดยไม่ผูกพันกับงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชคัดเลือกให้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 6 คน จากผู้สมัครเข้าอบรมจำนวนมาก การอบรมจัดเป็นระยะ ระยะแรก ให้ความรู้ และแนวปฏิบัติ จัดอบรมในวันเสาร์อาทิตย์ มีใบงานให้ไปดำเนินการสำรวจปัญหาในชั้นเรียน นำเสนอ ต่อที่ประชุมในวันเสาร์ อาทิตย์ถัดไป กำหนดวัตถุประสงค์ สร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหาและดำเนินการ ตามขั้นตอน โดยพบกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้เดือนละครั้ง การดำเนินงานหากมีปัญหามาติดต่อกับ วิทยากรประจำกลุ่มได้ตลอดเวลา การปฏิบัติงานตามใบงานตามลำดับขั้นตอน สร้างทางเลือกในการ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่สอน สร้างนวัตกรรมนำไปใช้ในชั้นเรียน ประเมินผล ปรับปรุงจนเกิดผล ที่น่าพอใจและเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จึงได้รับการพิจารณาความดีความชอบพิเศษ 1.5 ชั้น สัมภาษณ์ รัตนาภรณ์ คำแก้ว, อาจารย์ 2 โรงเรียน อนุบาลนครศรีธรรมราช (ณ นครอุทิศ). 2 พฤษภาคม 2546.

กรณีศึกษาที่ 2 เป็นครูที่มีผลงานวิจัยได้รับรางวัลชมเชยระดับประเทศการประกวด นวัตกรรมของกระทรวงศึกษาธิการปีการศึกษา 2545 พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนคือ ลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นคนมีความมุ่งมั่น ต้องการงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด มีความต้องการ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ สมัครเข้ารับการอบรมทุกครั้งที่หน่วยงานราชการหรือภาคเอกชนจัด เสียค่าใช้จ่าย ในการอบรมเอง มีอุปกรณ์ใช้ส่วนตัวคือเครื่องคอมพิวเตอร์สะดวกในการใช้งาน โรงเรียนสนับสนุนให้ เข้าอบรมโดยไม่ผูกพันกับงบประมาณของทางราชการ มีผลงานปรากฏ ได้รับการยอมรับด้านการเป็น ผู้นำทางวิชาการ ได้รับเชิญให้เป็นคณะกรรมการพิจารณา ตรวจสอบกลั่นกรองนวัตกรรมเบื้องต้น "การทำหลักสูตรท้องถิ่น วิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" ของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์ ละไม ผึ้งชลจิตต์, อาจารย์ 1 โรงเรียนวัดท้าวโทะ.. 3 พฤษภาคม 2546.

กรณีศึกษาที่ 3 เป็นครูที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้นวัตกรรมประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่มีคุณภาพจำนวนมาก ผลงานหลาย ๆ ชิ้นชนะเลิศการประกวดระดับต่าง ๆ ที่สามารถขยายลิขสิทธิ์ให้ สำนักพิมพ์ไปจัดพิมพ์จำหน่าย เป็นครูผู้มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานและ หน่วยงานทุกระดับ พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนคือลักษณะนิสัยเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น

มีความสุขกับการทำงาน ต้องการงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ต้องการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สมัครเข้ารับการอบรมทุกครั้งโดยเสียค่าใช้จ่ายในการอบรมเอง โรงเรียนสนับสนุนให้เข้าอบรม และมีวัสดุอุปกรณ์แก่ครูในการผลิตสื่ออย่างเพียงพอ มีการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง มีผลงานเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนคือนักเรียนมีการพัฒนาในด้านคำศัพท์และมีเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษ ผลงานที่ผลิตมีคุณภาพได้รับการยอมรับ ชนะเลิศการประกวดสื่อประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับประถมศึกษาระดับอำเภอ และระดับจังหวัดหลายครั้ง เป็นครูดีเด่นระดับอำเภอและระดับจังหวัด เป็นครูเกียรติยศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติปี 2545 ได้เผยแพร่ผลงานในการจัดอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำผลงานไปเผยแพร่ในงานประกาศเกียรติคุณ "ครูแห่งชาติ" สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ในงานครบรอบ 25 ปี สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่อิมแพค อารีน่า เมืองทองธานี สัมภาษณ์ มัลลิกา จันทพรานมณี. อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดใหม่. 4 พฤษภาคม 2546.

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ที่มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า มีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับนักวิจัย หมายถึง คุณลักษณะของนักวิจัยที่มีความสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์ มีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความสามารถทำวิจัยในชั้นเรียน มีความสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วัตถุประสงค์และประเมินผลตามสภาพจริง มีความสามารถในการสังเกต รวบรวมข้อมูลและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล มีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยอย่างง่ายและสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย ปัจจัยเกี่ยวกับหน่วยงานวิจัยได้แก่สภาพที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน คือมีนโยบายสนับสนุนให้บุคลากรทำงานวิจัยในชั้นเรียน มีข้อมูลพื้นฐานที่พร้อมใช้งาน มีแหล่งค้นคว้าข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพียงพอสำหรับการทำวิจัยที่มีปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน มีทุนสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียน มีภาระงานอื่น ๆ นอกจากงานสอนไม่มากนัก และปัจจัยเกี่ยวกับบริบทการวิจัย หมายถึงผลพลอยได้ที่เกิดจากการทำวิจัยได้แก่ การเพิ่มรายได้หมายถึงเงินเดือนประจำและรายได้พิเศษต่าง ๆ การเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่งหมายถึงความก้าวหน้าในงานโดยพิจารณาจากผลงานที่มีมาตรฐาน การให้รางวัลตอบแทนทุนอาจเป็นเงินหรือประกาศเกียรติคุณสำหรับผู้ทำงานดีเด่น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เช่นรางวัลผลงานวิจัยดีเด่น รางวัลนักวิจัยดีเด่น การได้รับการยอมรับในวงวิชาการ